

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Sectio prima, singula Origenis Syntagmata, quorum memoria superest,
enumerantur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

A X. Cæterum verimili videtur simillimum, Lucianum ipsum, & Hefychium cum *novellu* emendabant, ut Origenis imitabantur studium, ita emendationis rationem tenuisse, & obelis ac asteriscis *novu* distinxisse, eique Theodotionis lacinias affuisse. Cum enim certum sit, Egyptum ac Syriam Hefychii & Luciani editionibus esse usas; nec minus certum sit quæ in regionibus usurpabantur editiones *novu*, obelis fuisse & asteriscis signatas, plane hinc efficitur Hefychii & Luciani editiones notatas fuisse obelis & asteriscis. Hieronymus in Proemio Comment. Daniel. *Sed & Origenes de Theodotionis opere in Editione Vulgata asteriscos posuit, docens defuisse quæ addita sunt; & rursus quosdam versus obelis prænotavit, superflua quæque designans. Cumque omnes Christi Ecclesia, tam Græcorum, quam Latinorum, Syrorumque, & Aegyptiorum, hanc sub asteriscis & obelis editionem legant, ignoscant invidi labori meo, qui volui habere nostros, quod Græci in Aquile, & Theodotionis, ac Symmachi editionibus lætiantur:* & in Epistol. 89. ad Augustinum, cap. 6. *Vis amator esse verus Septuaginta Interpretum? non legas ea quæ sub asteriscis sunt, imo rade de voluminibus, ut Veterum refactorem probes: quod si feceris, omnes Ecclesiarum Bibliothecas damnare cogeris; vix enim unus aut alter invenitur liber, qui ista non habeat.* Quippe vix ulla reperire erat Hieronymi ætate exemplaria, quæ non vel ab Origene, vel à Luciano, vel ab Hefychio fuissent correctæ. Cum itaque vulgata omnia exemplaria infedissent asterisci & obeli, nec ulla fere essent in usu, quam quæ tres illi castigatores emendaverant, sequitur ita distinctos fuisse ipsorum Codices. Cujus discriminationis quosnam assignare par est auctores, præterquam Lucianum ipsum, & Hefychium, quod ab Origene primum fuerat inventum imitantes postmodum & excolentes? Quin & ad Editiones quoque Latinas pervenit ejusmodi *σημειω* nam Hieronymus in Epist. 89. ad Augustinum, c. 6. Latinæ suæ *σημειω* interpretationi asteriscos quoque & obelos sese addidisse testatur.

Ex his porro Græcis editionibus, vel eanempe quæ erat in Hexaplis, sive Eusebiana, vel Lucianea, vel Hefychiana, hodiernæ nostræ omnes videntur prodixisse: hæc enim, ut ait Hieronymus, trifaria varietate totus orbis compugnabat; Vulgata vero omnium inquinatissima pene obsoleverat. Cum autem in Veteres illas magnam constet investam esse confusionem ex librariorum oscitantia, dum vel obelorum & asteriscorum notationem negligunt, vel eos suis non adscribunt locis, negari non potest impuras esse recentiores Editiones *σημειω*, & vitiatas, utpote quæ ex antiquis illis prodierunt. Nam etiam si profectæ essent ad Hexaplis, in quibus scribit Hieronymus, fuisse Septuaginta emendata & vera exemplaria; Hieron. in *Uria* 18. 11. additamenta certe Theodotionis, quæ cum reliquo contextu, oblitteratis asteriscis, ad nos transmissa sunt, editionem adulterant & corrumpunt.

CAPUT TERTIUM.

ORIGENIS SYNTAGMATA.

Capitis tertii partitio.

E G Emina sectione absolvitur istud caput: Priore singula Origenis Syntagmata, quorum memoria superest, enumerantur: altera agitur de Origenis Syntagmatis quæ extant, deque vetustis libri *σημειω* *ἀρχαῖον* interpretationibus.

SECTIO PRIMA.

SINGULA ORIGENIS SYNTAGMATA, QUORUM MEMORIA SUPEREST, ENUMERANTUR.

F I. Recensentur Origenis Syntagmata ab Eusebio commemorata. II. Ex his aliqua expenduntur accuratius; ac primum libri de resurrectione, III. *σημειω* *ἀρχαῖον*, IV. De martyrio, V. Dialogi, VI. Epistolæ, VII. Interpretatio Ebraicorum nominum Novi Testamenti, VIII. Liber de oratione, IX. Disputationes adversus Hæreticos, in iisq. *Parvus* Labyrinthus. X. Queritur, quid sint Origenis Monobiblia, & quid ipsius pro se Apologia à Vincentio Bellovacensi commemorata. XI. Philocaliam quoque in Origenianorum operum censu ponimus.

Euse-

I. Eusebius Origenis vitam libro sexto Historiæ pertextens, plerasque ipsius scriptiones obiter commemorat, plures prætermittit, utpote qui in tertio vitæ Pamphili libro singulas fuisset complexus. Nunc cum eo careamus libro, confugiamus ad ipsius Historiam, & quæ in ea laudantur Origenis Syntagmata, eodem hic ordine recensamus. Primi occurrunt Commentarii in veteres Philosophos, quorum lucubrationes non prælectionibus modo, sed scriptis etiam in gratiam discipulorum explicabat. Meminit eorum Eusebius libr. 6. Hist. cap. 18. Capite vero 24. duorum ejus de resurrectione librorum; tum operis *ἀπὸ ἀρχῆς*, quatuor libris distincti; item *σπουδαίων* numero decem; & capite 28. libri de martyrio, Ambrosio & Protocteto Cæsariensis Ecclesiæ Presbytero consecrati; & capite 33. Disputationum quas cum Beryllo Bostrensi Origenes exercuit; & capite 36. B librorum octo contra Celsum; & capite 39. Sermonum quorundam iis utilium, quibus in tormentis pro Christi fide toleratis consolatione opus esset; & passim, Epistolarum. Hæc de Origenis Syntagmatis Eusebius, quæ in antecessum proposuimus, fidelissimum hunc Origenianarum rerum narratorem præ cæteris pro more nostro consulentes.

II. Nunc retractemus ex his aliqua, & paulo accuratius expendamus. Duo duntaxat de resurrectione libri ab Eusebio commemorantur. At Hieronymus apud Rufinum libr. 2. Invect. scripsisse narrat Origenem *de resurrectione libros duos, & alios de resurrectione Dialogos duos*. Idem Hieronymus Epistol. 61. ad Pammach. cap. 8. citat librum ejusdem operis quartum. Atque hos libros Methodius ejusdem tituli opere confutavit.

III. Libros *σπουδαίους* Origenes elimavit ad Clementis exemplum, à quo parvis argumenti & inscriptionis lucubrationes hodie superstites elaboratæ sunt. Hieronymus Epist. 48. quæ est ad Magnum Oratorem Romanum: *Clementis Alexandrina Ecclesiæ Presbyter, meo iudicio omnium eruditissimus, octo scripsit Stromatum libros, & totidem Stromateon, & alium contra Gentes; Pedagogi quoque tria volumina. Quid in illis indoctum: quid non è media Philosophia est? Hunc imitatus Origenes decem scripsit Stromateas, Christianorum & Philosophorum inter se sententias comparans, & omnia nostra religionis dogmata de Platone, & Aristotele, Numenio, Cornutoque confirmans*. Hunc ipsum Hieronymum alicubi dicere ait Rufinus, *Confederatos esse quosdam Origeni ad perjurium, & istud mysticæ ejus traditionis arcanum absconditum esse in sexto Stromatum libro; nec ab ullo alio in tot sæculis, nisi à se solo deprehensum*. In Proemio vero Commentar. in Epistol. ad Galat. Origenem scribit decimum Stromateon suorum librum Commentario super explanatione Epistolæ ad Galatas sermone complevisse; & in caput 13. Daniel. quædam ait ipsum in eodem Stromateon libro de Susannæ & Belis fabulis dixisse. Quin etiam in Epist. 65. ad Pammach. & Ocean. cap. 2. neminem Latinorum affirmat ante suam ætatem libros Origenis de resurrectione, *ἀπὸ ἀρχῆς*, Stromateas, & Tomos transferre voluisse, propter novitatem scilicet doctrinæ. Quoniam igitur ad Stromateon Clementis exemplum suos composuerat Origenes, ut accuratius perispectum habere possis, quo illi in argumento versati, qua arte conditi sint, lege Eusebianæ Historiæ libri sexti caput decimum tertium, ubi de hac Clementis scriptione disseritur.

IV. Quod attinet ad librum de martyrio, de eo ita commemoravit Hieronymus, his verbis: *Ambrosius confessionis Dominicæ gloria insignis fuit, cui Theoctisto Presbytero liber Origenis de martyrio scribitur*. Legendum omnino: cui, & Theoctisto. Id si vidisset Interpres Græcus, absurdam hanc nobis interpretationem neutiquam dedisset: *τὸν Θεοκτιστὸν ἀπὸ τοῦ ἑκτοντος* *ἀπὸ τοῦ ἑκτοντος*. Videtur legisse: *Cui Theoctisti Presbyteri liber*, &c. Theoctistum nominat Hieronymus, qui ab Eusebio Protoctetus appellatur. Theoctistus Cæsariensis fuit Episcopus; Protoctetus ejusdem Ecclesiæ Presbyter; perperam eos confundit Hieronymus. Protocteto, non Theoctisto inscriptus est liber iste, ut ostendit ejus exemplar nondum editum, quod penes me est. Ejusdem argumenti Epistolam ad Patrem martyrio destinatum scripserat Adamantius etiamnum puer; cujus Epistolæ verba quædam repetit Eusebius libr. 6. Hist. cap. 2.

V. Acta Concertationis Origeni cum Beryllo habitæ eadem fuisse arbitror atque Dialogum utriusque, quo hæreseos Beryllus coarguitur. Hunc ætate sua extitisse scribit Hieronymus libr. descriptor. Eccles. cap. 71. Præter hunc Dialogum, alios quoque literis Origenes mandasse fertur. Rufinus in libello de adulteratione libror. Orig. quendam ab eo conscriptum, & à Candido Hæretico qui cum habitus fuerat, adulteratum commemorat. Circumferebatur ille Hieronymi temporibus, in eoque Origenes, & Candidus Valentianæ defensor hæreseos inter alia disputabant, Filiusne esset de Patris substantia, & utrum Diabolus ejus esset naturæ, quæ salutem adipisci non posset. Africanus Origenis æqualis & amicus initio Epistolæ, qua ipsius sententiam de Susannæ historia rogavit, laudat Dialogum ejus ad Agnomonem, in quo partem illam libri Danielis in testimonium adduxerat, quæ

Hieron. de
script. Ec-
cles. c. 67.

A quæ Susannæ casum narrat. Extat denique Dialogus de recta in Deum fide, qui & contra Marcionistas inscribitur; sed spurius, & suppositicius, ut infra demonstrabimus.

VI. Epistolas Origenis quotquot erat nactus, à se fuisse collectas, & in proprios libros digestas tradidit Eusebius; numero autem fuisse illas plusquam centum. Conficientissimus Euseb. libr. 6. Hist. cap. 36. quippe literarum Origenes fuit. Librum collectionis hujus quartum citat Rufinus in libro de adulterat. libror. Orig. Ex hoc Epistolarum Syntagma istas ab Eusebio commemoratas reperio: prima est ad Leonidem martyrio proximum: alteram scripsit Origenes adversus eos qui suum in literas humaniores studium criminabantur; proxima diversarum Epistolarum commemoratio est, in quibus indicatur Persecutionis sextæ tempus, quarum tamen inscriptiones & titulos sigillatim Eusebius non persequitur: tum mentio fit Epistolæ ad Africanum de Susannæ historia; laudatur deinde Epistola ad Philippum Imperatorem, alia ad conjugem ipsius Severam, alia ad Fabianum Papam, alia ad alios complures Episcopos, quibus fidei professio continebatur; & diversæ denique distinctæ non notatæ: postmodum plurimæ citantur Epistolæ, quæ declarabant quam utiles iis sermones reliquisset, qui solatio in cruciatibus indigebant. Hæc Eusebius. Testatur Hieronymus sua ætate superfuisse Origenis Epistolas ad Philippum, ipsiusque matrem; cum Eusebius è quo hunc librum Hieronymus consarcinavit, habeat, τὸν τῆς ματρὸς, conjugem ipsius. Idem scribit de literis Origenis ad Beryllum Bostrensem Episcopum Hieronymus. Rufinus quoque in libro de adulter. libr. Origen. testimoniis utitur ex Epistola ab Origene ad amicos quosdam suos Alexandrinos scripta: & alteram laudat præterea ejusdem argumenti, Epistola ejusdem ad Gregorium Thaumaturgum decimum tertium Philocaliæ caput continetur. Partem denique Epistolæ ejusdem Adamantii proferunt Cedrenus, & Suidas. Hieron. lib. de scrip. Eccl. c. 65. Hier. ibid. cap. 71.

VII. Aliarum præterea quarundam scriptiorum Origenis mentionem apud Veteres invenio. Philo Judæus ediderat librum Ebraicorum nominum Veteris Testamenti, eorumque etymologias & interpretationes adjecerat; quem librum Latina oratione Hieronymus expressit. Quod in Testamento Veteri fecerat Philo, idem in Novo fecit Hieronymus, suumque opus ad opus Philonis adjunxit; in eoque Hieronymum imitatore habuit: cujus verba hæc sunt in Præfat. ad librum Ebraic. nomin. *Ac ne forte consummato adificio quasi extrema deesset manus, Novi Testamenti verba & nomina interpretatus sum, imitari volens ex parte Origenem, quem post Apostolos Ecclesiarum magistrum nemo nisi imperitus negat. Inter cetera enim ingenii sui præclara monumenta etiam in hoc laboravit, ut quod Philo quasi Judæus omiserat, hic Christianus impleat.* Libri ejusdem meminit Auctor Quæstionum ad Orthodoxos, qui falso tribuitur Justino, Quæst. 82. & 86. in eoque præter Ebraica nomina, mensuras etiam interpretatas esse docet. Videat ergo Rufinus, qua fide scripserit Invect. 2. in Hieronymum, ne unum quidem Scripturæ verbum Origenem vertisse.

VIII. Librum de oratione emisisse Origenem memoriæ prodidit Pamphilus in Apologetico: Denique, inquit, in tam multis, & tam diversis ejus (Origenis) libris nunquam omnino invenitur unus ab eo liber propriè de anima conscriptus, sicut habet vel de martyrio, vel de oratione, vel de resurrectione. Quo licet careremus testimonio, ipsum opus quod ad hanc diem superest, per se innotesceret.

IX. Theodoretus in libris Hæreticarum Fabularum Origenem sæpe allegat, & libros ipsius in testimonium adducit. Libro quidem priore, cap. 2. scripsisse eum ait adversus Meandrum Hæreticum; & capite 4. adversus Basilidem & Isidorum; & capite 7. adversus Helcesaitas; & capite 19. adversus Hermogenem & Valentinum; & capite 21. adversus Severum; & capite 25. adversus Apellem: & libro 2. capite 2. adversus hæresin Nazaraeorum; & libro 3. capite 1. adversus Nicolaitas. Libro vero secundo, capite 5. tradit Origeni tribuere nonnullos Parvum Labyrinthum, qui liber adversus Theodotum Hæreticum scriptus est. Nicephorus quoque libro 10. cap. 36. Origenem testatur scriptis libellis luculenter refellisse Marcellum Galatam, & Porphyrium; iisque libris id assequi conatum esse, ut obscuro & intricato Scripturæ loci, quibus abuti solebant Hæretici, ad verum sensum deducerentur. Non equidem crediderim totidem libros confutandis Hæreticis emisisse Origenem, quot Hæreticos ab eo confutatos narrat Theodoretus; sed plurimos ex illis in alterius argumenti descriptionibus obiter ab Origene perstrictos existimo; quemadmodum Heraclæonem in Commentariis in Johannem sæpe ab eo sugillatum videmus, & ubique fere Valentinum, Basilidem, & Marcionem. At aliquos tamen adversus Hæreticos & Ethnicos quosdam ex instituto edidisse certum est; qualis est liber contra Celsum; qualis fuit Parvus ille Labyrinthus adversus Theodotum, si modo Origenem auctorem habuit; qualis fuit Lucubratio adversus Helcesaitas, quos peculiari opere convictos fuisse verisimile est.

X. Hieronymus apud Rufinum Invect. 2. indicem librorum Origenis pertextens, sic distulit: *Vultis noscere, quanta ingenii sui reliquerit monumenta? Sequens titulus ostendit: Scripsit in*

Genesin libros tredecim: mysticarum Homiliarum libros duos: in Exodo Excerpta: in Levitico A
Excerpta, item Monobiblia, & ἀρχαῖν libros quatuor, de resurrectione libros duos, & alios de resur-
rectione Dialogos duos. Quid sint Monobiblia incertum est. Fortasse non peculiare aliquod
Origenis opus hoc nomine signatur, sed ea ejus Opuscula, quæ nos Syntagmatum appella-
tione complectimur. Cum enim Exegetica enumerasset Hieronymus, tum in unam clas-
sem Syntagmata conjicit, ad eaque suo ordine percontanda accedens, item inquit, scripsit
Monobiblia, & ἀρχαῖν libros duos, &c. quasi dixisset: Item sequentia scripsit Syntagmata
(quæ & Opuscula deinde Rufinus appellat) nempe libros ἀρχαῖν, &c. Atque hæc, quod
non aliorum librorum causa essent elaborata, nec aliis adjungenda essent libris, cujusmodi
erant Exegetica; sed proprio continerentur argumento, & circa peculiarem sibi materiem
versarentur, idcirco Monobiblia appellata sunt. Sed hæc pro conjectura haberi volo. B

Ad postremum Vincentius Bellovacensis Speculi doctrinalis libr. 18. cap. 43. Origenis
lucubrationes quæ ad sua pervenerant tempora enumerans, sic auspicatur: *Apologia pro se,*
tractatus 1. Doctrinæ quidem suæ defensionem ad Fabianum Papam misisse Origenem
supra notavimus: an ea his significetur Vincentii verbis, an aliud quippiam opus Lector
perspicax arbitretur.

XI. Minime vero in hunc censum conferenda videretur esse Philocalia, ut quæ à Basilio
& Gregorio Theologo confuta & confarcinata sit. Quoniam tamen ex Adamantii pannis
tota contexta est, & ex ventilatis supra Origenis Operibus fere detracta sunt fragmenta
quibus illa constat; ideo non pro diverso aliquo opere habenda est, sed pro Origeniano
tantum centone, in quo Origeniana omnia sunt præter contextum: proptereaque in hanc
seriem a nobis admittetur. C

SECTIO SECUNDA.

DE ORIGENIS SYNTAGMATIS QUÆ SUPERSUNT, DEQUE
VETUSTIS LIBRORUM ἀρχαῖν INTERPRETATIONIBUS.

I. Agitur de libris de resurrectione, II. ἀρχαῖν, eorumque vetustis interpreta-
tionibus, III. ἐκφυλακτικῶν, IV. Protreptico ad martyrium, V. libris contra Celsum, D
VI. Epistolis, VII. libro de Oratione, VIII. & Philocalia.

I. E X enumeratis proxime Adamantii Syntagmatis fere omnibus, vel toti libri, vel in-
signia fragmenta, vel particulae aliquæ ad nostra tempora pervenerunt. E libris qui-
dem de resurrectione primo & secundo fragmenta aliquot depromit Pamphilus in
Apologetico, ad septimam depellendam criminationem, qua de resurrectione male sen-
sisse Origenes dicebatur. Ex eodem quoque Opere, capitis decimi libri secundi ἀρχαῖν,
fatente ipso Origene, pars aliqua translata est.

II. Baronius libros ἀρχαῖν ad exemplum Longini elaboratos ab Origene suspicatur.
Longinum siquidem hujus tituli librum scripsisse refert Porphyrius in Vita Plotini. Si quis
de contrario Longinum affirmet operis sui argumentum ab Origene summis-
se, à vero longius non abibit; æque enim utrumque incertum est. Libri inscriptionem parum assecutus est
Rufinus, qui in Prologo ad libros ἀρχαῖν reddi eam posse dicit de principijs, vel de potesta-
tibus. Quis vero non intelligit Christianæ religionis, ac veræ Philosophiæ elementa hoc
libro tradere propositum Origeni fuisse? Quamobrem revera sunt, ut subjicit Rufinus, &
obscurissimi, & difficillimi. Addere poterat; erroribus quoque, & ἀνιδρωσκῶν γινώσκων
sciminibus refertissimi: in iis quippe præcipua dogmatum suorum fundamenta Origenes po-
suit. Quocirca Didymus brevibus eos illustravit commentariolis, Rufinus vero Romana
loquela exposuit. Verum ut errorum suorum capita in hac lucubratione conclusit Orige-
nes, ita in eadem malæ suæ & fluxæ penitus in interpretando fidei egregium specimen edere
velle visus est Rufinus: sic enim fatur in Prologo: Sicubi ergo nos in libros ejus (ἀρχαῖν)
aliquid circa id invenimus, quod ab ipso in ceteris locis pie de Trinitate fuerat definitum, velut adul-
teratum hoc & alienum, aut prætermisimus, aut secundum eam regulam protulimus, quam ab ipso
frequenter invenimus affirmatam. Si qua sane velut peritis jam & scientibus loquens, dum breviter
transire vult, obscurius protulit; nos ut manifestior fieret locus, ea quæ de ipsa re in alijs ejus libris
apertius legeramus, adjecimus explanationi studentes: nihil tamen nostrum diximus, sed licet in alijs
locis dicta, tamen sua sibi reddidimus. Quilicet suam voluisset celare perfidiam, facile illa se-
prodidisset. Ex eo quippe libro multa in Apologeticum transtulit Pamphilus, quæ in Rufi-
niana interpretatione desiderantur: velut in eo capite, ubi agitur de coeternitate Filii Dei, & in-
separabilitate ejus à Patre, recitatur testimoniū istud è libro primo: Videamus ergo, quid sit Salva-
tor. 107

Orig. lib. 2.
de prin. c. 3.
Bar. A.
232. cap. 4.